

# Argumentation

Uddrag fra tekst fra EMU.DK

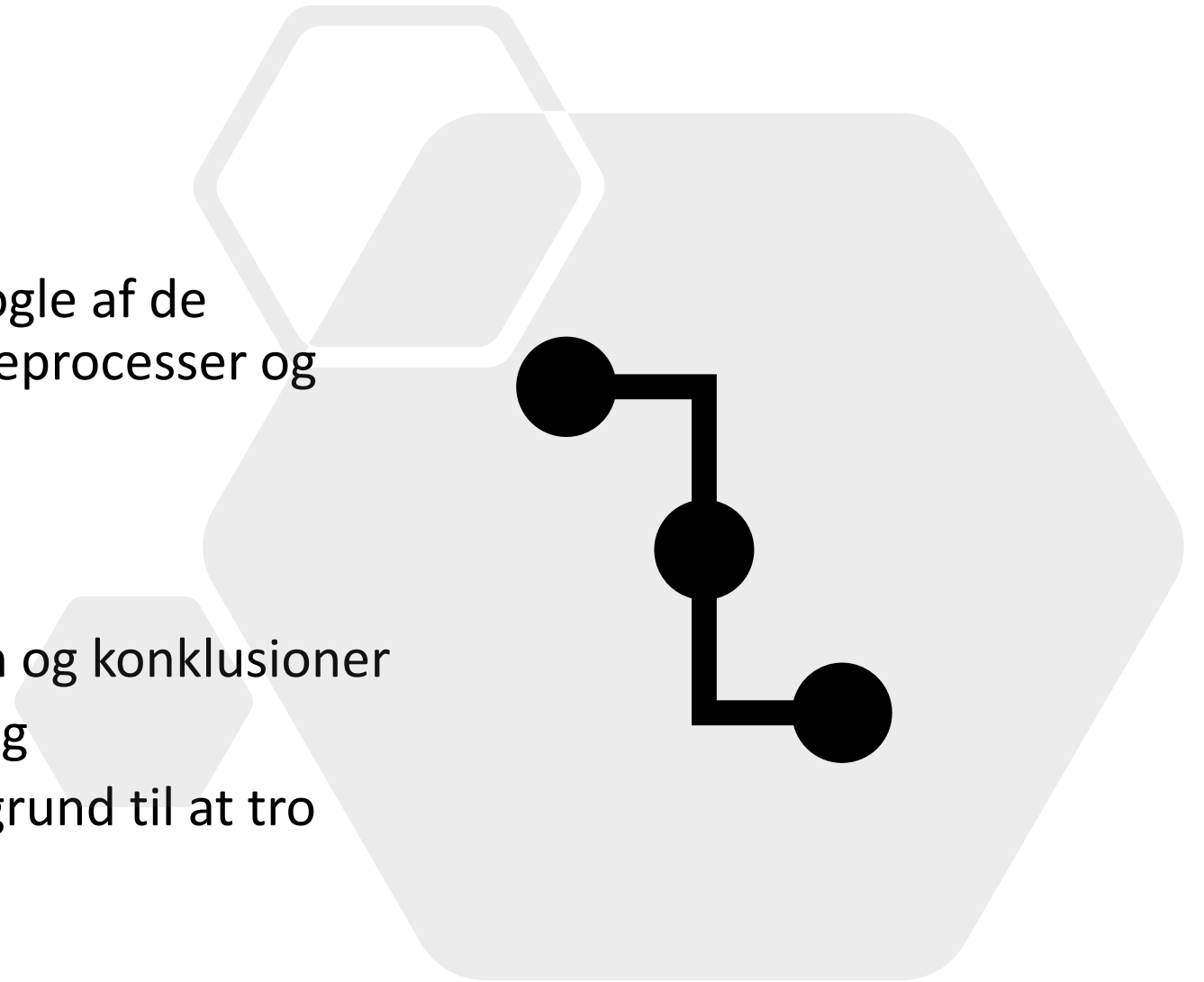


# Oversigt

Denne præsentation handler om nogle af de redskaber, vi kan bruge i vores tankeprocesser og diskussioner.

## Indhold:

1. Argumentationsteori
2. Argumenter, argumentation og konklusioner
  - Betydning af sammenhæng
  - Betydning af at have god grund til at tro
3. Fejlslutninger
4. Modeksempler



# 1. Argumentationsteori

Nogle gange er det oplagt når nogen argumenterer dårligt. Det kan fx være man spørger: "Hvorfor skal jeg spise kål, når jeg hader det?", og får svaret: "Fordi jeg siger det!". Eller at nogen siger ting i stil med: "Alle politifolk er voldelige. Se bare den betjent, der blev dømt i sidste uge".

Man kan måske høre, at det ikke er særligt overbevisende. Alligevel kan det være svært at sætte fingeren på, hvad der går galt.

Argumentationsteorien kan hjælpe her. Den kan både formulere, hvornår noget er god argumentation og hjælpe med at pege på problemer.

**Argumentationsteori** handler om at tænke kritisk: At forstå hvordan vi begrunder og analyserer ideer og synspunkter. Sådan kan vi identificere dårlige argumenter og blive mere præcise og pålidelige i diskussioner.

## Begreber i argumentationsteori

- **Præmisser:** De påstande som en argumentation hviler på
- **Konklusion:** Det resultat man kommer frem til i en argumentation
- **Mod eksempel:** Når man peger på noget som viser, at en påstand ikke kan passe
- **Slutning:** En tankeproces som bringer én videre i en argumentation
- **Fejlslutning:** En slutning af en type, som vi ved er upålidelig og/eller vildledende

## 2. Argumenter, argumentation og konklusioner

**Ordet "argument" bruges i to betydninger:**

1. En *begrundelse* man giver for noget (fx "han brugte vejrudsigten som argument for at tage en paraply med ud")
2. En *kæde af udsagn* som tilsammen udgør en sammenhængende tankegang (fx "Når det regner, bliver vejen våd. Nu regner det, så vejen bliver våd").

I denne præsentation bruges "argument" i den første betydning (altså om begrundelse) og til gengæld bruge ordet "argumentation" om de længere kæder af udsagn.

## 2. Argumenter, argumentation og konklusioner

En argumentation er bygget op af udsagn som man kalder ”præmisser” og som skal lede frem til en **konklusion**. Fx:

Når det regner, bliver vejen våd (**præmis**)

Nu regner det (**præmis**)

Så vejen bliver våd (**konklusion**)



Hvis noget skal tælle som god argumentation kræver det især to ting:

1. at der er **sammenhæng** mellem præmisserne og konklusionen, sådan at præmisserne i fællesskab giver grund til at tro konklusionen
2. at vi i forvejen har **god grund til at tro** på præmisserne

## 2a. Betydning af sammenhæng

I nogle tilfælde er **manglen på sammenhæng** mellem præmisser og konklusion tydelig. Det gælder fx her:

En sten kan ikke flyve (præmis)

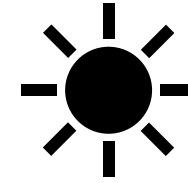
Morlille kan ikke flyve (præmis)

Derfor er Morlille en sten (konklusion)



Argumentet er **dårligt**, fordi Morlille ikke bliver en sten, bare fordi hun deler en enkelt egenskab med en sten, nemlig manglende evne til at flyve.

## 2a. Betydning af sammenhæng



Nogle gange er både **præmisserne og konklusionen sande**, men argumentationen er alligevel noget **usammenhængende vrøvl**:

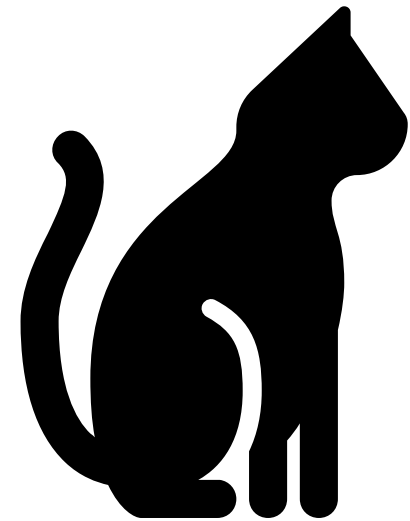
Alle katte er pattedyr (præmis)

Nogle gange skinner solen (præmis)

Katte kan lide at ligge i solskin (konklusion)

Selv om vi ved at både præmisserne og konklusionen er sande, støtter præmisserne ikke konklusionen. Præmisserne siger noget om katte og solskin, men *intet* om kattes forhold til solskin.

Det er altså ikke nok at alt hvad man siger er *sandt*. Hvis delene **ikke er bundet sammen** på en relevant måde, er det dårlig argumentation.



## 2b. Betydning af at have god grund til at tro

Det andet krav til argumentation er, at vi skal **have grund til at tro præmisserne**. Det er nemlig ikke nok at der er sammenhæng mellem præmisser og konklusion, hvis **grundlaget for det hele er svagt**. Se fx på denne argumentation:

Alle katte er lavet af glas (præmis)

Alt glas er gennemsigtigt (præmis)

Alle katte er gennemsigtige (konklusion)

Hvis præmisserne var sande, *ville* konklusionen også være det, men det er de altså ikke. Vi har ingen grund til at tro at katte er lavet af glas, faktisk *ved* vi at de ikke er det. Så selv om dette argument hænger godt sammen, er det alligevel et meget **dårligt argument**.

Der kan være mange forskellige slags problemer med sammenhængen mellem præmisser og konklusion. Nu ser vi nærmere på nogle flere af disse "fejlslutninger"...





# 3. Fejlslutninger

## Hvad er en "fejlslutning"?

En fejlslutning er en argumentation som *ikke lever op til kravene for god argumentation*, fordi præmisserne ikke hænger ordentligt sammen med konklusionen.

Der findes mange typer fejlslutninger, og mange typer har deres eget navn.

# 3. Fejlslutninger

*Argumentation ved hjælp af trusler:*

- På latin kaldes denne type fejlslutning "argumentum ad baculum" (argument gennem knippelen). Her prøver argumentationen at **true andre til at tro konklusionen.**

## **Eksempel:**

En skoleleder kalder en kritisk elev til samtale, og beder hende opgive sin kritik af skolen, hvis hun ikke vil have dårlige årskarakterer.

En sådan argumentation tager det ikke alvorligt, at elevens kritik kunne være helt rimelig.

# 3. Fejlslutninger

*Argumentation der går efter manden i stedet for bolden:*

- På latin kaldes denne type fejlslutning "argumentum ad hominem" (argument ved mennesket). Her afviser man en konklusion ved at **gøre emnet personligt på en upassende måde**.
- En udbredt version af denne fejlslutning er "det kan du selv være!", på latin "tu quoque" (også du).

## Eksempel :

En dreng med briller protesterer mod en bølle, at man ikke må stjæle folks briller. Og bøllen indvender så: "Det siger du jo kun fordi du selv har briller". Det er et dårligt og unfair argument, fordi det **ikke forholder sig til sagen**, men går personligt efter det bebrillede offer. Her kan bøllen oplagt ikke afvise synspunktet ved at gå efter personen.

# 3. Fejlslutninger

*Argumentation der går efter manden i stedet for bolden:*

- På latin kaldes denne type fejlslutning "argumentum ad hominem" (argument ved mennesket). Her afviser man en konklusion ved at gøre emnet personligt på en upassende måde.
- En udbredt version af denne fejlslutning er "det kan du selv være!", på latin "tu quoque" (også du).

## **Eksempel :**

En husejer overrasker en indbrudstyv og siger "Hey! Du må ikke stjæle". Her kan indbrudstyven ikke afvise synspunktet ved at indvende: "Du stjal jo også selv en bog fra biblioteket engang", for det gør det ikke bedre.

# 3. Fejlslutninger

*Argumentation, der bygger på rå autoritet*

- På latin kaldes denne fejlslutning "argumentum ad verecundiam" (argument ved **navnkundighed**).

## **Eksempel :**

En mor der siger: "Du er bedst du er hjemme kl. 9 (konklusion). Fordi JEG siger det! (præmis).

Der kan være mange gode grunde til at barnet bør være hjemme kl. 9, fx hvis det er farligt for hende at være ude senere, eller hvis hun behøver sin nattesøvn. Men at moren bare siger at hun *skal* være hjemme, er ikke i sig selv en overbevisende grund.

# 3. Fejlslutninger

*Argumentation, der trygler om medlidenhed*

- På latin kaldes denne fejlslutning "argumentum add misericordiam" (argument ved **medlidenhed**).

## **Eksempel :**

En elev kan sige: "jeg behøver ikke lave mine lektier til næste uge (konklusion). For det er synd for mig, hvis jeg ikke kan komme til min venindes fest (præmis)".

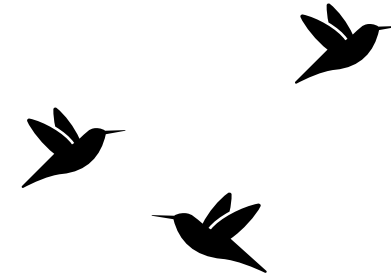
Dette er et dårligt argument. Nogle gange er det bare vigtigere at lave sine lektier end at tage til fest. At eleven synes, det er synd for hende, ændrer ikke på sagen.

Der finde en lang række fejlslutninger.

Nu går vi videre til modeksempler.



## 4. Modeksemppler



Modeksemppler bruges til at **tilbagevise en generel påstand**. En generel påstand kan fx være:

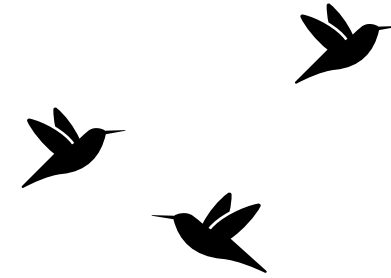
"Alle fugle kan flyve"



Og et **modeksempel** kan så være stækkede fugle (fx flamingoer i zoologiske haver): de *er* fugle, men de kan *ikke* flyve.

Modeksemppler er nyttige i en argumentation, fordi de kan hjælpe med at tænke påstande igennem og få diskussionen videre.

## 4. Modeksemppler



I eksemplet med fuglene kan der nu ske to ting:

- Enten må man bare sige: "Ok, ikke alle fugle kan flyve"
- Eller må man **tilpasse** sin generelle påstand.

Det sidste kan man fx gøre ved at **ændre sit udsagn** og lave et nyt udsagn.

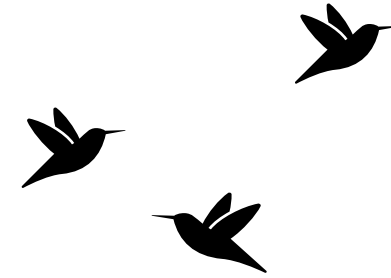
**Nyt udsagn:** "Alle fugle kan flyve, *med mindre* de har fået klippet vingerne".

Nu duer stækkede fugle ikke længere som modeksempel, fordi påstanden jo kun handler om fugle som ikke har fået klippet vingerne.

Hvis man vil tænke videre, må man derfor give **et andet modeksempel** – fx nyudklækkede fugleunger: De *er* fugle, men kan *ikke* flyve (endnu).



## 4. Modeksemppler



- Der kan tit være mange forskellige modeksemppler til en generel påstand.

### **Eksempel:**

Fx kan der ift. udsagnet "alle fugle kan flyve", bruges mange ikke-flyvende fugle som modeksemppler: pingviner, fugleunger der lige er kommet ud af ægget, strudse, fugle der lige er døde, osv.

Hvis man vil sige noget generelt om fugle og flyvning, må man altså tage højde for alle de mulige modeksemppler.

## 4. Modeksemppler

Modeksemppler fungerer altså på den måde at **bare ét enkelt eksempel kan skyde en generel påstand ned.**

### **Eksempel :**

Hvis nogen fx siger ”Det kan ikke lade sig gøre at løbe 100 meter på under 10 sekunder”, kan man argumentere imod ved at pege på bare én person i hele verdenshistorien som har løbet så hurtigt, fx Usain Bolt.



## 4. Modeksemppler

Modeksemppler kan være gode til at undersøge, hvad en person egentlig prøver at sige.

### Eksempel :

I eksemplet med at kunne løbe 100 meter på under 10 sekunder, kan man svare: "Ok, men det jeg mente var, at det kan ikke lade sig gøre for *almindelige mennesker* – fx børn i en idrætstime – at løbe 100 meter på under 10 sekunder".

På den måde kan modeksemplet betyde at man udtrykker sig med større præcision. Det er som regel en fordel.



# Vil I arbejde videre med emnerne?

- Øvelser: Argumentation
- Øvelser: Modeksemppler

# Øvelser: Argumentation

Gå sammen i små grupper og lav følgende **tre argumentationer** med hver **to præmisser** og **en konklusion**, som I skriver ned på papir:

1. En argumentation som er **gyldig** og hvor begge **præmisser** er **sande**.
2. En argumentation som er **gyldig**, men hvor begge **præmisser** og **konklusionen** er **falske**.
3. En argumentation hvor argumentationens **præmisserne** er **sande**, men som er **ugyldig**.

## Eksempel på en argumentation som nr. 1:

Når det regner, bliver vejen våd (**præmis**)

Nu regner det (**præmis**)

Så vejen bliver våd (**konklusion**)

# Øvelser: Modeksemppler

## 1. øvelse:

Find på så mange modargumenter som muligt til følgende påstande:

- Mennesker kan ikke flyve
- Alle fisk svømmer i havet
- Når det regner er gaden våd
- Alle børn går i skole

## 2. øvelse:

Gå sammen to-og-to og find på nogle udsagn som de andre i klassen *ikke* kan finde modeksemppler imod.

# Kolofon

Præsentationen bygger på teksten:  
"Argumentation" af Caroline Schaffalitzky,  
2020

Tekst, øvelser og præsentation er udviklet af  
Caroline Schaffalitzky, Filosofi i Skolen  
([www.sdu.dk/filosofiiskolen](http://www.sdu.dk/filosofiiskolen)) for STUK.



BØRNE- OG  
UNDERVISNINGSMINISTERIET  
STYRELSEN FOR  
UNDERVISNING OG KVALITET

Filosofi i Skolen

SDU 